

VIRIS
PERILLVSTRIBVS
MAGNIFICIS, EXCELLENTISSIMIS
AMPLISSIMIS, CONSVLTISSIMIS,
PRVDENTISSIMIS
SAC. ROM. IMP
LIBERAE REIPUBLICAE
HAMBVRGENSIS
PATRIBVS CONSCRIPTIS
CONSVLIBVS, SYNDICIS
RELIQVISQVE
SENATORIBVS
LIBERTATIS
PROMOTORIBVS ET DEFENSORIBVS
MERITISSIMIS
MAECENATIBVS INDVLGENTISSIMIS

HANC DISSERTATIONEM
SUMMAE PIETATIS
OBSTRACTISSIMIQUE ANIMI
MONUMENTVM
CVM
OMNIGENAE PERPETVAEQVE FELICITATIS
VOTO
EX ANTIQVO RITV
MOREQVE MAIORVM
VENERABVNDVS
D. D. D.

TANTIS NOMINIBVS

ADDICTISSIMVS
PHILIPPVS HENRICVS LASTROP

CAPVT I.

De interdiciis nonnulla generatim.

BENE CICERO in *Or. post redit. cap. 6.* Ego, inquit, in qua ciuitate — omnis esset impunitas, nulla iudicia, vis et ferrum in foro versarentur, cum priuati se parietum praesidio, non legum tuerentur, — rem publicam esse nullam putauit. Quam misere enim quaeso uiuitur in ea ciuitate, in qua, vt ENNIUS apud GELLIVM *XX. 10.* ait,

*Pellitur e medio sapientia, vi geritur res, —
Haud doctis dictis certantes, sed maledictis,
Miscent inter sese inimicitias agitantes.
Non ex iure manum confertum, sed mage ferro
Rem repetunt, — vadunt solida vi.*

Recte adeo in *Or. de libertatis praesidio, iure civili*, ostendit IO. CONR. RÜCKERVS, in legum seruitute iustam libertatem consistere, verissimamque esse, et in omnium mentibus alte desigendam praeclaram CICERONIS (*pro Cluent. cap. 53.*) vocem: *Legum idcirco omnes serui sumus, ut liberi esse possimus.* Docet autem quotidiana fere experientia, nullis in controuersis citius, quam in iis, quae de possessione mouentur, vulnera infligi, plagas inferri, caedes committi, idque vel propter maxima, quae possessio praestat, commoda atque emolumenta. Pertinet eo, quod in pari causa melior sit conditio possidentis, proque possessore in dubio pronuncianum, quod item possessori priuata auctoritate in possessione se tueri, ac deiciantem confestim iterum deiciere liceat, nec non quod possessor rem iusto titulo per tempus lege definitum possessam vsucapione suam faciat, et, si in b. f. sit, fructus perceptos lucretur, neque titulum possessionis edere aut probare necesse habeat, de quibus aliisque possessionis effectibus ad *tit. D. de adqu. vel amitt. poss.* latius solent exponere interpretes.^{a)} Haud ineleganter possessionis commodum contra PHILIPPVM AVGVSTVM Regem Franciae comes Flandriae vrget apud auctorem *Philippidos Lib. II.*^{b)}

Iusque mihi defendit in his possessio sola:

Nam possessorem compelli dicere, quo rem

Possideat

a) Apposite IUSTINIANVS in §. 4. I. de interd. *Quia longe commodius est, possidere potius, quam petere, ideo plerumque et fere semper ingens existit contentio de ipsa possessione. Commodum autem possidendi in eo est, quod etiam si eius res non sit, qui possidet, si modo actor non potuerit suam esse probare, remanet suo loco possessio. Propter quari causam, cum obscura sunt utriusque iura, contra petitorum iudicari solet. Conf. BODINVS de beatitudine inuidia.*

b) Est is GVIL. BRITO, cuius *Philippidos Lib. XII.* sunt in FR. DU CHESNE *Script. Hist. Franc. T. V. p. 93.*

Possideat titulo, nimis inciuile videtur,
 Nec tamen haec nobis erat allegasse necesse,
 Cum res a dominis licite data sit mihi veris.
 Sic bona nempe fides, titulus sic iustus ab omni
 Excusat culpa nostri fundamina iuris.
 Nec tibi ius nescire licet, quo nemo sibi rem
 Iuste collatam suae culpa amittere debet.

Cum autem ad reuocandam possessionem rei vindicatione
 vsuro multae plerumque ambages, difficultates multae obii-
 ciantur, quid vtilius, quid ad publicum commodum fru-
 ctuosius Romani excogitare potuissent interdictis, quorum
 ope ciuibus celeri reformatione aut redhibitione succurritur
 atque consulitur, l. 14. C. de agric. et cens. l. 4. C. Th. unde vñ.
 Cur enim, vt eleganter IULIANVS apud VLPIANVM
 in l. 13. §. 3. D. de vsufr. ad arma et rixam procedere patia-
 tur praetor eos, quos potest iurisdictione sua componere?
 Erant autem, vt IUSTINIANVS in Pr. I. de interdict. scri-
 bit, interdicta olim formae atque conceptiones verborum, qui-
 bus praetor aut iubebat aliquid fieri, aut fieri prohibebat, quod
 tunc maxime faciebat, cum de possessione aut quasi possessione inter
 aliquos contendebatur, seu, vt melius THEOPHILVS L. IV.
 T. 15. Interδικτον δέ ἐστιν ὁμιλία πραιτωρος μεταξὺ δύο τι-
 νῶν περὶ νομῆς ἢ ὡσανεὶ νομῆς ἀγωνιζομένων γνωμένη, οὐ τέμ-
 νουσα τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ ρυθμίζουσα τὸν δικαστὴν, ὅπως χρῆ-
 κῆται περὶ τῆς ὑποθέσεως. Interdictum est Praetoris dictum
 inter duos aliquos de possessione aut quasi possessione litigan-
 tes pronunciatum, quaestionem non dirimens, sed iudicem
 instruens, quomodo de quaestione iudicare oporteat, quo lo-
 co nixus IAN. A COSTA ad pr. I. h. t. interdictum ait
 esse ὁμιλίαν, i. e. effatum seu sermonem praetoris inter-
 loquen-

loquentis inter duos de iure possessionis contententes, quo nempe iudicem, quem de quaestione facti dat, instruit et informat, quomodo in hac controuersia cognoscenda et iudicanda se gerere debeat. °) Quae si vera sunt, vt sunt sane verissima, interdictum nihil aliud olim fuit, quam *ἐνθάδος* seu instructio et informatio futuri de possessione iudicii, errantque magnopere, qui nullas hic iudicis partes fuisse sibi persuadent, quosque refellit *l. 15. §. 7. D. quod vi aut clam. Officio autem iudicis ita oportere fieri restitutionem, iudicandum est, et l. 21. D. eod. Si opus, quod quis iussus est a iudice, qui ex hoc interdicto sumtus esset, restituere, rel.* Quae quidem faciunt, vt non possim non adstipulari IAN. A COSTA *l. c.* bene monenti, non esse admittendam differentiam, quae vulgo traditur ab interpretibus, quasi scilicet actioni tantum addictus fuerit iudex, interdicto non item, sed de hoc solus praetor cognouerit, propterea quod hanc

c) Interdicit autem non modo praetor, cum interdictum dat, aut aliquid imperat, sed interdicare interdum etiam est interdicto vti et experiri. *l. 3. §. 6. D. vti possidet.* Conf. BRISSON. de *P. S.* p. 646. Atque ita hoc verbo vtitur QUINTILIAN. *Inst. Orat. III. 6. Non debuisti interdicare, sed petere*, vbi male TVRNEBVS (*T. I. pag. 257. edit. Bayman.*) *re interdicare explicat interdictum ferre*, quod nihili est. Vid. LEYSER *Sp. 498. Med. III.* Eodem pertinet formula: *ad interdictum venire, i. e. interdicto agere*, apud FESTVM p. 378. *edit. Dacer.* Itaque in legitimis actionibus nemo ex his, qui possessionem suam vocare audeat, sed ad interdictum venit, vt praetor bis verbis vtatur: *Vti nunc possidetis, cum fundum Q. D. A. quod nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero possidetis, ita possideatis: aduersus ea vim fieri veto. nec non apud PETRONIVM cap. XIII. Exhilaratus ego, non tantum quia praedam videbam, sed etiam, quod fortuna me a turpissima suspitione dimiserat, negavi circuitu agendum, sed plane iure ciuili dimicandam, vt, si nollet alienam rem domino reddere, ad interdictum veniret.* Interdicto autem pro interdictione vtitur HORATIVVS *Serm. II. 3. 217.*

— — interdico huius omne adimat ius
Praetor, et ad sanos abeat tutela propinquos.

hanc sententiam facile refellit THEOPHILVS, cum docet, praetorem verba quaedam pronuciare, quae litem non dirimunt, sed eos, inter quos de possessione aut quasi possessione controuersia est, remittunt ad pedaneum iudicem, qui de controuersia cognoscat. Verba THEOPHILI l. c. haec sunt: *Ἡνίκα τούτων περὶ νομῆς ἢ ὡσανεὶ νομῆς μεταξὺ δύο τῶν γίνεται Φιλονομία, ἀπέρχονται πρὸς τὸν πραιτωρα, τοῦτο αὐτῶ διηγούμενοι, ἐπεὶ συμβαίνει πολλάκις, καὶ Φόνος πλημμελεῖσθαι, καὶ τραύματα ἐπάγεσθαι, καὶ πληγὰς ἐπιφέρεισθαι ἐν ταῖς τοιαύταις Φιλονομίαις, καὶ διηγούνται τῷ πραιτωρι τὸ γεγονός: ὁ δὲ λέγει μεταξὺ αὐτῶν ῥήματα τινα, οὐ τέμνων τὴν ζήτησιν, ἀλλὰ παραπέμπων αὐτὸς χαμαιδικασίῃ, ἀκροατῇ γενησομένῳ τῆς μεταξὺ αὐτῶν Φιλονομίας.* Quando igitur de possessione aut quasi possessione inter duos aliquos controuersia oritur, ad praetorem abeunt, hoc ei exponentes, quia saepe accidit, ut caedes committantur, et vulnera infligantur, et plagae inferantur in huiusmodi controuersis, et factum praetori enarrant: is autem inter illos quaedam verba dicit, non dirimens quaestionem, sed ipsos remittens ad iudicem pedaneum, cogniturum de controuersia inter eos, vbi vide, quae contra HOTO-MANNVM, male hic THEOPHILVM reprehendentem, recte monuit REITZIVS in not. p. 389. Neque contemnenda videtur EV. OTTONIS ad Pr. I. h. t. sententia, praetorem scilicet, quando reus interdicto non paruisset, in re aperta effatum suum manu militari executum esse, in re dubia autem et altioris indaginis iudicem pedaneum, coram quo iure ordinario litigaretur, addixisse. Nomen interdictorum vnde ductum sit, non vna qua veterum, qua recentiorum sententia est. IUSTINIANVS l. c. ait: *Sunt tamen, qui putant, proprie interdicta ea vocari, quae prohibitoria sunt, quia interdicere est denunciare et prohibere: restitutoria autem et exhibitoria proprie decreta vocari.* Sed tamen obtinuit,

B

omnia

omnia interdicta appellari, quia inter duos dicuntur ^{d)}. Quocum conuenit verus Glossarium graecum, quod citat BARN. BRISSONIVS de *V. S.* p. 647. *Interdictum διαλεγόμενον μεταξύ δύο ἀμειψιζήσόντων περί νομῆς*: interlocutio inter duos, de possessione disceptantes. AEG. MENAGIVS *Anoen. I. C. Cap. 39.* autem verba quia inter duos dicuntur addititia esse putat, non quia inepta sit, inquit, etymologia, alias enim non meliores legere est apud auctores iuris: sed quia Imp. cum superioribus pugnantia loqueretur: supra enim dixit, proprie interdicta ea vocari, quae prohibitoria sunt, quia interdicare sit denunciare et prohibere: quae est vera vocis originatio. Ego, etsi originationem a IVSTINIANO suppeditam haud probo, tamen verba illa tamquam falsa atque supposititia plane in exilium mittere religioni mihi duco, maxime cum IVSTINIANVS ipse haud auctor sit, interdicta proprie ea vocari, quae prohibitoria sunt, sed tantum scribat, esse, qui ita existiment, neque adeo pugnantia loquatur Imperator, vti MENAGIO praeter rationem visum est. ISIDORVS *Orig. V. 24.* interdictum esse ait, quod a iudice non perpetuum, sed pro reformando momento ad tempus interim dicitur, salva propositione actionis. His familia legimus apud ANIANVM ad PAVLI *Sent. Rec. L. V. T. 6. §. 1.* Interdicta dicuntur, quasi non perpetua sententia, sed ad tempus interim dicta, hoc est, a iudice momentum
i. e.

d) Quo loco pro inter duos ANDR. ALCIATVS *Parerg. L. III. c. 15.* in quibusdam codicibus se inuenisse testatur interim, quod haud displicet CHASSANAEO *Paratit. Inst. Lib. IV. tit. 15.* propterea quod interdicta plerumque sint de possessione; et temporariam tantum possessionem adiudicent, *l. 1. §. fin. ff. de aqua quot. et aest. finitaque interdicti causa quaestio proprietatis, quae in l. fin. C. quor. bonor. secunda actio dicitur, remaneat. Interdicere pro interim edicere positum ALCIATVS l. c. putat etiam apud AVCT. ad Herenn. L. II. n. 15. Verum horum pueriles opiniones rectissimis rationibus, cum voles, refellemus. In praesenti haec interdicare non alienum fuit.*

(i. e. possessionem) priori reddente (ita enim pro vulgato reddere recte coniecit Rittershusius) possessori. At cum haud interim dicta, sed interdicta vocentur imperiosa illa praetoris decreta, non vitimur nos ISIDORI, quique illum secutus videtur, ANIANI sententia. Superest tertia, eaque communis doctorum opinio, cui etiam adstipulatur EV. OTTO ad I. l. c. Vera, inquiens, vocis origo est ab interdicare, id est, cum imperio et auctoritate prohibere; sic enim Cato vocem usurpavit: donecum ille tibi interdixit rem capitalem, et praetor in formula, qua prodigum declarabat, hancque notationem firmare videntur verba IUSTINIANI: Sunt tamen, qui putant, proprie interdicta ea vocari, quae prohibitoria sunt, quia interdicare est denunciare et prohibere. Neque negandum, vulgarem hunc esse rō interdicare significatum, ut cum dicimus aqua et igni, bonis, foro, commercio, negotiatione, ad vocatione, ordine, vrbe, prouincia, patria interdicare, de quibus formulis conf. BARN. BRISSONIVS de V. S. p. 646. Nescio tamen, cur non rō interdicare pro imperare etiam accipere possimus. Ita sane hoc verbo ipsum praetorem usum esse fidem facit VLPIANVS in l. I. D. ut in flum. publ. Praetor ait — ut per lacum, fossam, stagnum publicum navigare liceat, interdicam, vbi profecto haud prohibere, sed imperare significat. Nec aliter CIC. in Or. pro Caccina, n. 23. P. Dolabella praetor interdixit, ut est consuetudo, de vi hominibusque armatis, sine vlla exceptione, tantum ut, unde deiecisset, restitueret: ARNOBIVS item adu. gent. Lib. II. de CHRISTO loquens: Quisquamne illorum aliquando verbo vno potuit — seruunculum, scabiem, aut inhaerentem spinulam callo, vna interdictione (i. e. vno verbo imperioque) sanare? Atque ita hunc locum dudum recte exposuisse mihi videtur SCIP. GENTILIS de iurisdic. Lib. I. c. 30. idemque in nou. lingu. et erud. Rom. Thes. a I. M. GESNERO edito sub v. interdi-

otio adnotatum inuenio. Neque displicet, quod s. c. GENTILIS verba illa CATONIS: *cum otiosus apud regem fuisti, donicum ille tibi interdixit rem capitalem*, ita, vt facinus aliquod a rege imperatum expriment, exponit, interdictaque certa et velut imperiosa praetoris decreta adpellat. Quae si placet interpretatio, sat scio displicebit illorum sententia, qui, VIIVSTINIANVS scribit, proprie interdicta ea tantum, quae prohibitoria vulgo dicuntur, restitutoria autem et exhibitoria decreta vocari sibi persuadebant, et rationem iam inuenimus, cur generali interdictorum nomine omnes illae formae, atque verborum conceptiones, seu praetor aliquid fieri iubeat, seu fieri prohibeat, comprehendantur. Iam interdicta in prohibitoria, restitutoria, et exhibitoria, item in ea, quae adipiscendae, quae retinendae,^{e)} quae denique recuperandae possessionis causa comparata sunt, diuidi, in vulgus notum est, neque huius discriminis vel verbo mentionem iniecissem, nisi in mentem mihi venissent, quae eandem distinctionem expriment, verba AVSONII in *Griph. v. 63. f)*.

Interdictorum trinum genus: vnde repulsus

Vi fuero, aut vtrobi fuerit, quorumue bonorum.

vbi quidem, morem veterum, rem ipsam exemplis ^{g)} exprimentendi,

e) Interdictum *vt possidetis* Galli vocant *la complainte en cas de saisie et de nouvelleté*, quemadmodum agere interdictio vnde vi ipis est *intenter le cas de la reintegrande*. Vid. ALEX. CHASSANAËI *Paratit. l. c.*

f) *Griphus*, vt hoc obiter notem, proprie est *rete piscatorium*, per metaphoram autem significat *aenigma*, s. obscuram intellectu soluturque difficilem quaestionem. Subtilem rationem explicat EDM. MERILLIVS *Obs. l. VI. c. 34.*

g) De definitione per exempla vid. NOODT *de iurisdict. l. l. c. 2. et 4.*

primendi, secutus verbis unde repulsus vi suero interdicta recuperandae, τὸς utrobi fuerit retinendae, verbis quorumue bonorum autem adipiscendae possessionis interdicta indigitauit.

Ceterum etſi VLP IANVS in l. 1. §. 3. D. de interd. ſcribit: *Interdicta omnia, licet in rem videantur concepta, vi tamen ipſa perſonalia ſunt, excipiendum tamen interdictum de itinere actiue priuato, teſte eodem in l. 3. §. 13. h. t. Itaque qui hoc interdico vtitur, duas res debet docere: et hoc anno ſe uſum, et ei ſeruitutem competere, neque praetereundum, quod tradit PAVLVS in l. 2. §. 2. D. de interd. Quaedam interdicta rei perſecutionem continent, veluti de itinere actiue priuato: nam proprietatis cauſam continet hoc interdictum. Sed et illa interdicta, quae de locis ſacris et de religioſis proponuntur, veluti proprietatis cauſam continent. Item illa (de liberis exhibendis) quae iuris tuendi cauſa diximus competere, vt non ſit mirum, ſi quae interdicta ad rem familiarem pertinent, proprietatis, non poſſeſſionis cauſam habeant. Haud ſubſcribimus autem CORN. VAN ECK, quando Theſ. iur. controu. p. 164. poſſeſſionem ſpeciem iuris in re eſſe exiſtimans, iudicia poſſeſſoria non actiones in perſonam, ſed in rem, verbaque illa VLP IANI in l. 1. §. 3. D. de interd. non de actionibus, ſed de conceptis interdictorum formulis et decretis, ſuper poſſeſſione datis, accipienda eſſe contendit. Neque placet, quod IO. ORTW. WESTENBERG. in Princ. iur. ſec. ord. Dig. Lib. 43. T. I. §. 16. ſcribit: *interdicta in rem ſunt, quae deſcendunt ex iure in re, qualia ſunt quorum bonorum, quod oritur ex iure hereditatis, et Saluianum, quod oritur ex iure pignoris, nec non vti poſſideti et utrobi, quae deſcendunt ex iure poſſeſſionis: ſed HEINECCIO potius in Elem. I. C. ſec. ord. Pand. P. VI. §. 287. omnia interdicta (vnico illo de itinere actiue priu. excepto,) in perſonam concepta eſſe contendenti adſtipulamur, maxime cum, neque inter-**

interdictum quorum bonorum ex iure hereditario, neque Saluianum ex iure pignoris esse, dudum recte docuerit VLR. HVBERS in *Prælect. ad Inst. L. IV. T. 15. p. 452.* Ceterum nouissimo iure interdicta non amplius redduntur a prætore sollempnibus verbis, neque ex interdictis redditis conceduntur actiones, sed sine interdictis ad exemplum eorum dantur actiones in factum. Audi Imp. ARCAD. ET HONOR. in *l. 4. C. de interd.* *Si quis quodlibet interdictum efflagitet, ruptis veteribus ambagibus, inter ipsa cognitionum auspicia actionem exprimere, ac suas allegationes iubeatur proponere, et IVSTINIANVM in §. 8. l. de interd. De ordine et vetere exitu interdictorum superuacuum est hodie dicere. Nam quotiens extra ordinem ius dicitur, (qualia sunt hodie omnia iudicia) non est necesse reddi interdictum, sed perinde iudicatur sine interdictis, ac si utilis actio ex causa interdicti reddita fuisset, eandemque ob causam idem l. e. pr. ait: sequitur, ut dispiciamus de interdictis, seu actionibus, quae pro his exercentur, quod etiam prae se fert Tit. Dig. de Interdictis, siue extraordinariis actionibus, quae pro his competunt. Passim interdicta etiam actiones vocari, iam obseruauit V. BRISSONIVS de V. S. p. 647. cui iunge IAM. A COSTA Inst. p. 595. ed. van de Water.*

Non finiam hoc caput, antequam duo interdictorum in causa publica exercitorum exempla, eorumque vnum ex vetere historia, ex recentiore alterum, protulerim. Primum suppeditat SPARTIANVS in vita *Pescennii Nigr. cap. 2. (edit. Hackian. T. I. p. 645.)* Par denique, inquit, insania fuit, quod cum Seuero ex interdicto de imperio egisse fertur, ut iure videretur ad principatum peruenisse: seu, ut SALMASIVS h. l. in Cod. Palatino se inuenisse testatur: ut iure videretur imperium praecuenisse, i. e. prior ad imperium venisse. Alterum ex HORTLEDERO de *Caus. B. G. L. IV. c. 29.* refert

fert IO. SCHILTERVS Exerc. ad Pandect. III. §. 23. his verbis: Cuius rei illustre exemplum præbuit causa superiori seculo in comitiis Ratisbonae anno 1541. coactis inter nobilem familiam Trottinam, et Henricum ducem Brunovic. agitata de Eva Trotтина, quam ille in gynaceum receperat, et sepeliri fecerat, sed, uti accusabatur, simulata. Agebant scilicet agnati puellae illius venustulae interdicto de libero homine exhibendo, quod, uti notum, cuius ex populo datur, petebantque, ut Imperator aut mortem Euae Trottinæ^{h)} demonstrare, aut exhibere ipsam iubeat. Nec silentio praetereundum, quod scribit S. GENTILIS l. c. Similia interdictis mihi hodie videntur mandata illa in Camera Imperii, quae sine clausula adpellantur, quibus tamen varie fraus fit, et est communis illa comparata exceptio, quam subreptionis et obreptionis appellant. Denique interdicti mentio etiam fit in iure Pontificio, e. g. in c. 2. X. de his, quae sunt a mai. part. Est autem interdictum ecclesiasticum poena, qua certus personarum numerus, aut certa regio diuinis priuatur officiis, et sepultura, et sacramentorum perceptione, vid. IAN. VINC. GRAVINAE *Inst. Can.* p. 232. aut, uti definit IVST. HENN. BOEHMER. in *Inst. Iur. Can.* p. 715. censura, qua mediante auctoritate papae vel episcopi cum capitulari consensu sacrificium inducitur ob contumaciam vel delictum in ecclesiis commissum. Vnde simile quodammodo est interdictis prohibitoriis, de quibus ita IVSTINIANVS in §. 1. I. de interd. Prohibitoria sunt, quibus vetat aliquid fieri: veluti vim sine vitio possidenti, vel mortuum inferenti, quo ei ius erat inferendi: vel in sacro loco aedificari, vel in flumine publico ripae eius aliquid fieri, quo peius nauigetur.

CAPVT

h) De filio naturali, quem HENRICVS ex EVA illa TROTTINA suscepit, cuique HENR. CAR. A KIRGHEBERG nomen erat, vid. DAV. GEO. STRVBEN in *Obs. Iur. et Hist. Germ.* p. 266.

CAPVT II.

*Locorum iuris ciuilis, in quibus Saluiani interdicti mentio
fit, recensio.*

Inter adipiscendae possessionis interdicta eminent illud, cui *Saluiani* nomen dedit antiquitas, et de quo in praesenti paullo vberius exponere constituimus. Haud quidem nos later, iam olim IO. HENR. BERGERVM singulari Dissertatione, quae inter eius *Diff. iuris selectas*, Lips. 1707. iunctim editas, decima tertia est, *de iuribus Interdicti Saluiani* exposuisse. Speramus tamen fore, vt, quam eidem rei nosmet ipsi impendimus, opera haud superuacua videatur iis, qui cum Bergerianis nostra conferre voluerint. Vt autem lectoribus eo facilius sit, de re ipsa, cuius explicationem suscepimus, iudicare atque statuere, iuuabit veteris iuris locos, in quibus *Saluiani interdicti* mentio occurrit, oppido paucos, secundum temporis ordinem oculis hic subicere.

Primus sic prodit IULIANVS, cuius ex *Lib. 49. Digest.* verba in *l. 1. D. de Salu. interdict.* haec supersunt:

Si colonus ancillam in fundo pignoris nomine duxerit, et eam vendiderit, quod apud emptorem ex ea natum est, eius apprehendendi gratia vtile interdictum reddi oportet. §. 1. Si colonus res in fundum duorum pignoris nomine intulerit, ita vt utrique in solidum obligatae essent, singuli aduersus extraneum Saluiano interdicto recte experientur; inter ipsos vero si reddatur hoc interdictum, possidentis conditio melior erit. At si id actum fuerit, vt pro partibus res obligaretur, utilis actio et aduersus extraneos, et inter ipsos dari debet, per quam dimidias partes possessionis singuli apprehendent. §. 2. Idem seruari conuenit, etsi colonus rem, quam cum alio communem habebat, pignoris nomine indu-

*induxerit: scilicet ut pro parte dimidia pignoris persecutio
detur.*

Hunc sequitur **VLPIANVS** in *l. 2. D. eod.* In *Saluiano*
interdicto, si in fundum communem duorum pignora sint
ab aliquo inuecta, possessor vincet, et erit eis descendendum
ad Seruianum iudicium.

VLPIANO comitem dabo **PAVLVM** in *l. 2. §. 3. D. de*
interdict.

Haec autem interdicta, quae ad rem familiarem spectant, aut apif-
cendae sunt possessionis, aut recipiendae, aut retinendae. Apifcen-
dae possessionis sunt interdicta, quae competunt his, qui ante non
sunt nati possessionem. Sunt autem interdicta apiscendae pos-
sessionis, quorum bonorum. Saluianum quoque interdictum,
quod est de pignoribus, ex hoc genere est.

Idem **PAVLVS** *Sent. Rec. Lib. V. T. VI. §. 16.* haud aliud,
quam *Saluianum interdictum* intelligit, cum scribit:

Omnibus bonis, quae habet, quaeque habiturus est, obligatis,
nec concubina, nec filius naturalis, nec alumnus, nec ea, quae
in vsu quotidiano habet, obligantur, ideoque de his nec inter-
dictum redditur.

ICROS excipit **Imp. GORDIANVS** in *l. 1. C. de precar. et Sal-*
uian. interdict. ita rescribens *Aristoni*:

Si te non remittente pignus debitor tuus ea, quae tibi obno-
xia sunt, venundedit, integrum tibi ius est ea persequi, non
interdicto Saluiano, (id enim tantummodo aduersus condu-
ctorem debitoremue competit,) sed Seruiana actione, vel
quae ad exemplum eius instituitur, utilis aduersus emptorem
exercenda est.

GORDIANVM IVSTINIANVS in §. 3. I. de interditi.

Interdictum quoque, quod appellatur Saluianum, adipiscendae possessionis causa comparatum est; eoque utitur dominus fundi de rebus coloni, quas is pro mercedibus fundi pignori futuras pepigisset.

Prodire nunc etiam graeci gestiunt interpretes, inter quos primum locum dabimus THEOPHILO L. IV. T. 15. §. 3.

Τοῦτό ἐστι τὸ Σαλβιάνειον ἰντέδικτον, ὅπερ δίδεται τῷ δεσπότῃ τῆ ἀγρῆ κατὰ τῆ κολωνῆ τῆ συμφωνήσαντος, ὡσεὶ τὰ εἰσαγόμενα ὑπ' αὐτῆ ἐν τῷ ἀγρῷ πράγματα ὑποκείσθαι ἐν τῷ μισθώματι. Ἐὰν γὰρ ἀγνωμονήσῃ, κατὰ παντὸς κατέχοντος τὰ τῆ κολωνῆ πράγματα κινήσεται τὸ Σαλβιάνειον ἰντέδικτον. Huiusmodi est interdictum Saluianum, quod domino fundi datur aduersus colonum, qui pactus fuit, ut bona omnia ab ipso in fundum inuenta pro mercede sint oppignerata. Nam si soluere cessauerit, aduersus quemlibet bona coloni possidentem Saluiano interdicto agetur.

Agmen denique claudunt LIBRI BASILIC. vbi T. IV. p. 42. haec verba legimus:

Ὁ μὲν μισθώσας ἔχει ἀγωγὴν τῆ παραγγέλματος Σαλβιανῆ κατὰ τὰν ὑποκειμένων αὐτῷ πραγμάτων τῆ μισθωτῆ. Locator actionem interdicti Saluiani habet aduersus res conductoris sibi pignori obligatas.

Tomos autem VII. p. 412. sequentia:

Ἐὰν μισθωτὸς ἀγρῆ θεράπωναν ὀνόματι ἐνεχύρως εἰσαγάγῃ, καὶ πωλήσῃ σοὶ αὐτὴν, καὶ εἰς τὸ τεχθεὶν παρὰ σοί, ἐτίλιως κινεῖται τὸ νόμιμον παράγγελμα. Εἰ ἐν ἀγρῷ δύο τιῶν μισθωτῶν εἰσαγάγῃ τι ὡς ἐνεχύρον, ὡσεὶ ἑκατέρω εἰς ὅλε.

❁ ❁ ❁ 19

ὀδύνηρον ὑποκείσθαι, ἐλάτερος κατὰ ἐξωτικῆ ἀρτίσαν-
 τος τὸ εἰσαχθὲν, ὀρθῶς κινεῖ. Ἐι δὲ μεταξὺ ἀλλήλων
 κινῶσιν, ὁ νεμόμενος καλλίων ἐστίν. Ἐι δὲ μερικῶς ὑπετέ-
 θη τὰ πράγματα, ἐπιλωρ ἐλάτερος κινεῖ, καὶ τὸ ἡμισυ τῆς
 νομῆς ἐνδικεῖ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπίκοιων πρᾶγμα εἰσῆγαγεν ὁ
 μισθωτὸς. Κατὰ γὰρ τὸ ἡμισυ ὡς ἐνέχυρον ἐνδικεῖται.
*Si colonus fundi ancillam pignoris nomine intulerit, et vendi-
 derit eam tibi, etiam in id, quod ex ea natum erit apud te,
 utili interdicto agatur. Si in fundum duorum colonus intule-
 rit aliquid quasi pignus, ita ut utrique in solidum obligaretur,
 uterque adversus extraneum, rapientem rem illatam, recte agit.
 Sed si inter se agent, potior est possessor. Quod si pro parte
 res obligaverit, utiliter uterque agit, et dimidium possessionis
 vindicat. Idem, et si rem communem colonus intulerit. Nam
 pro dimidia parte quasi pignus vindicatur.*

CAPVT III.

De Saluiani interdicti auctore, et unde illud dicatur?

Tanta est interdicti Saluiani auctore sententiarum diuersi-
 tas est, tanta dissensio, vt data quasi opera in varias
 partes abiisse viri docti videantur, et non nisi difficulter,
 quid vero sit quam simillimum, decernere liceat. Adeo
 scilicet verum est, quod MARTIALIS VIII. 18. scribit:

Aurum, et opes, et rura frequens donabit amicus;

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Ac primum quidem illorum opinionem, qui interdictum
 Saluianum a *saluando* dictum putant, quia scilicet locatoris
 et creditoris ius saluum praestet, non refellendam, sed ex-
 plodendam exhibendamque esse censeo. Vero similior
 forte videbitur sententia ANT. AVGVSTINI de *nom.*

prop. D. IAC. CUIACII in *Paratit. ad Tit. D. de Salu. interd.* EDM. MERILLII ad I. p. 535. et AEG. MENAGII *Amoen. I. C. Cap. 24.* qui hoc interdictum SALVIO IULIANO, celeberrimo illi edicti perpetui conditori, acceptum ferunt, ab eiusque nomine Saluianum appellatum fuisse existimant. Quod etsi verum esset, vel sic tamen incerti haerere-mus, IULIANVSne hoc interdictum edicto perpetuo inferuerit, an praetor factus excogitauerit, edicto-que nouiter a se condito proposuerit. Equidem scio, IO. STRAVCHIVM in *vit. Saluti Iuliani*¹⁾ existimare, IULIANVM haud merum edictorum compilatorem fuisse, sed de suo etiam nonnulla, quae deesse videbantur, e. g. caput illud, quod in l. 3. D. de coniung. cum emanc. lib. eius superest, addidisse, quaedam contra, utpote superuacua atque inutilia, reiecit. Idem tamen haud ignoro, quod scribit HERM. NOORDKERK *Obs. Cap. VIII.* his verbis: *Nec adsentior viris doctissimis, qui clausulam hanc ipsi, edictorum libellum concinnanti, acceptam referunt: nam tantum licentiae sibi arrogasse Iulianum, eo tempore priuatum, neque l. i. D. quod met. caus. neque l. i. D. commod. neque alia, quae in hanc sententiam proferrantur, testimonia aut euincunt, aut indicant. Vero forte propius suspicor, praetorem deinceps Saluium moribus antiquis de iure edixisse, et quod dignitati conueniebat, in honore positum, iuri honorario isthoc adiecisse supplementum.* Atque sic etiam IOS. AVERANIO *Interpr. L. I. c. 6.* probabile videtur, Saluianum interdictum a SALVIO IULIANO, cum praetor esset, in edicto propositum fuisse. Sed bene habet, quod CORN. VAN BYNKERSHOEK *Obs. L. I. c. 24.* SALVIVM IULIANVM interdicti Saluiani auctorem haud esse argu-
men-

1) Quae est inter eius vitas Ictorum a BVDERO *Iennae 1723.* iunctim edit. p. 4.

mentis haud contemnendis euicerit, atque probatum dederit. Ait scilicet, vero simile haud esse, Iulianum tam arrogantis ingenii fuisse, ut non contentus reperisse interdictum, et nomen illi suum imponeret, et ita edicto insertum vellet. Mouet illum porro, quod IULIANVS in *l. 1. D. de Salu. interd.* illud tamquam noto et antiquo nomine Saluianum vocat, idque simpliciter absque vlllo indicio, quo se auctorem prodatur. Fortissimum autem argumentum ei videtur hoc, quod ipse IULIANVS in *d. l. 1.* maxime occupetur in enumerandis causis, in quibus reddi oporteat interdictum vel directum vel vtile, atque adeo directum ab vtili distinguat secundum ea, quae ibi proponuntur. Haec vero, inquit BYNKERSHOEKIUS, mihi non videntur conuenire Iuliano auctori; si enim ipse interdicti fuisset auctor, utique quoque fecisset directum, quia eiusmodi distinctiones non oriuntur, nisi ex interpretatione, quae ab aliis quidem Iuris, non tamen ab Iuliano expectanda erat, ne interdictum anguste nimis concepisse videretur etiam ex sua ipsius sententia. Diluere quidem haec BYNKERSHOEKII argumenta ausus est, qui fere semper cornicum oculos configere voluit, CHRISTER. WAECHTLERVS *Opusc. a c. h. TROTZIO edit. p. 608.* ita quidem, ut diceret, modestiae fingnum esse, quod in tota *l. 1. D. de Salu. interd.* nihil arroganter dixerit IULIANVS; nec vllum praetorem omnes casus, in quibus interdictis locus esset, aut expressisse, aut praevidere potuisse; ne Deum quidem, qui solus posset, ita in legibus suis nobiscum locutum esse. Ast recte monuit I. GOTTL. HEINECCIUS *Opusc. postum. p. 229.* si vel ea omnia largiremur, tamen incertum manere, an auctor huius interdicti sit Saluius Iulianus, quia id nemo veterum dixerit, et plures cum ante Hadriani tempora, tum sub illo e gente Salvia honoribus functi sint amplissimis, quorum vnum aliquem interdicti istius auctorem aequae esse posse,

ac Iulianum nostrum, nemo dubitauerit. Idem autem etsi mauult ἀπέχων, immo in *Opusc. var. Syllog. p. 800.* rem tamquam incertam in medio relinquit, apud me tamen momenta a BYNKERSHOEKIO in medium prolata adhuc tantum pondus habent, ut WAECHTLERVS nihil plane contradixisse videatur. Vestram fidem, critici! Quis quaeso persuaderi sibi patietur, SALVIUM IULIANVM, si ipse huius interdicti auctor esset, in *d. l. i.* his verbis usum fuisse: *Si colonus ancillam in fundo pignoris nomine duxerit, — VTILE interdictum reddi oportet. Si colonus res in fundum duorum pignoris nomine intulerit, — singuli aduersus extraneum Saluiano interdicto* (cur non potius: interdicto a me ipso proposito?) recte experientur. Credat Iudaeus Apella, non ego.

Obiter hic refellendus est vulgaris, et iam olim a PETR. GRANGIANO *Paradox. Iur. Ciu. cap. 32.* (in *Ott. Thes. T. V. p. 630.*) notatus doctorum error, qui eas tantum actiones, ex verbis legis quae veniunt, directas dicunt, reliquas autem, quae ex legis mente dantur, vitium nomine comprehendunt. Non legerint illi oportet, quod in *l. 6. §. i. D. de V. S.* scribit VLPIANVS: *Verbum ex legibus sic accipiendum est, tam ex legum sententia, quam ex verbis,* ^{k)} et PAVLYS in *l. 2. §. 5. D. de aqua et aqu. plu. arc.* Quamquam tamen deficiat aquae pluuiae arcendae actio: attamen opinor, vtilem actionem vel interdictum mihi competere aduersus vicini-

k) Sic legitimam dici etiam id, quod non quidem ex verbis legis, sed ex ratione eius introductum est, obseruauit WESTENBERG. de *port. legitim. Diss. I. cap. I.* ipseque testatur IUSTINIANVS *pr. l. de legit. patron. tut.* Ex eadem lege XII. Tab. *libertorum et libertarum tutela ad patronos liberosque eorum pertinet, quae et ipsa legitima tutela vocatur, non quia nominatim in ea lege de hac tutela caueatur, sed quia perinde accepta est per interpretationem, atque si verbis legis introducta esset.*

vicinum; si velim aggerem restituere in agro eius, qui factus mihi quidem prodesse potest, ipsi vero nihil nociturus est; haec aequitas suggerit, etsi iure deficiamus. Qui enim quaeso, si utilis actio ex mente legis veniret, PAVLVS dicere potuisset: *etsi iure deficiamus?* Quare rectius eam directam actionem dixeris, quae ex verbis aut mente legis oritur, ideo quippe sic appellatam, quia directe ab ipsa lege procedit; vilem autem, quae nec ex verbis, nec ex mente legis competit, sed per interpretationem Ictorum ad eum casum, de quo auctor legis haud cogitavit, porrigitur. Iam dic, amabo, quomodo IULIANVS, si ipse interdicti, quo de agimus, auctor atque inuentor fuisset, *utilis* mentionem aliquam facere potuisset? Haud male L. A. HAMBERGER *Diff. Jur.* p. 267. BYNKERSHOEKII sententiae subscribens, *actionum, inquit, directarum et utilium diuersitas ex interpretatione iurisconsultorum orta, non ab ipsis legislatoribus perfecta est. Nam ipse alicuius suae legis, suae edicti auctor si haec distinguat, necesse est, suam vel inscitiam, vel oscitantiam, lege nimis anguste scripta proditam, confiteatur. Quae cum ita sint, valere inisso cum pertinacia sua CHRISTER. WAECHTLERO, haud dubitamus. SALVIO IULIANO interdictum Saluiantum plane abiudicare, et de vero eius auctore interrogati doctam hac parte ignorantiam profiteri.*

CAPVT IV.

De interdicti Saluianti formula atque fundamento.

Formulam interdicti nostri ita restituit GVIL. RANCHI-
NVS in *edict. perpet. restitut. L. 43. T. 33.*

Quod de his rebus possides, de quibus inter dominum et colonum conuenit, ut, quae in fundum, quo de agitur, inuecta,
ibi

ibi nata, factae essent, ea pignori domino pro mercede eius fundi essent, id domino restituas.

Quemadmodum autem RANCHINVS, obseruante L. A. HAMBERGERO *Opusc. p. 257. et 422.* in edicto perpetuo restituendo non semper accurate satis versatus est, ita hic etiam rem haud omnino acu tetigisse viderur. Cum enim Saluiano interdicto colonum domino fundi res, quas is pro mercede fundi pignori futuras pepigisset, restituere iubeatur, §. 3. I. *de interdict.* formula sane non ita, vt RANCHINVS finxit: *Quod de his rebus possides, de quibus inter dominum et colonum conuenit, — id domino restituas,* comparata esse potuit, sed ita potius concipienda est, vt statim principio verba ad colonum dirigantur. Melius igitur IO. ORT. WESTENBERG. in *Princip. Iur. sec. ord. Dig. L. 43. T. 33.* coniecit, sic edixisse videri praetorem:

Quod de his rebus possides, de quibus inter te et actorem conuenit, vt, quae in fundum, de quo agitur, inuenta, ibi nata, factae essent, ea pignori pro mercede eius fundi essent, id ei restituas.

Quod ad causam atque fundamentum huius interdicti attinet, idem quidem WESTENBERGIUS *l. c. Tit. I. §. 16.* illud in rem esse, atque ex iure pignoris oriri contendit. Quominus autem ipsi ea in re adstipuler, facit VLPIANVS in *l. 1. §. 3. D. de Interd.* aperte scribens, omnia interdicta, licet in rem esse videantur, vi tamen ipsa personalia esse. Iam cum Saluianum interdictum ab hac regula in iure nostro nusquam excipiatur, verius existimo, illud neque in rem, sed in personam potius esse, neque ex iure pignoris ortum traxisse; qua quidem in re praeter alios consentientem habeo VLR. HVBERVVM *Praelect. ad. I. p. 452.* Sed cum haud suffi.

sufficiat, sententiam aliquam reprobare atque reuocare, nisi etiam aliam eamque meliorem suppedites, haud iniuria aliquis ex me quaesiverit, quodnam mihi verum interdicti Saluiani fundamentum esse videatur. Haud satisfacit, quod responderet idem HVBERS *l. c.* Sic abunde, inquit, liquet, ius hereditarium, illud inquam ius in re, non esse fundamentum interdicti quorum bonorum, sed aliud minus firmum atque perfectum, actoremque se fundare in eo, quod aequum sit, possessionem, hoc est rerum detentionem, sibi duntaxat praestari. Facili iam negotio intelligitur, circa fundamentum Saluiani Interdicti nihilo plus fore difficultatis, omnibusque reliquis interdictis, quae de seruitutibus dantur. Possem forte defungi, si in generali interdictorum causa atque sine, i. e. vtilitate atque necessitate, subsisterem. Cum enim in hisce controuersis saepe manibus haud temperetur, sed ultra iurgium procedatur, praetor autem haud nesciret, quod eleganter LVCANVS *Pharsal. l. VI. v. 147.* ait:

— — — in armis

Quam magnum virtus crimen ciuilibus esset,

quis quaeso mirabitur, colonum res pro mercede fundi obligatas domino restituere iuberi? Sed nec propior deest, quae praetorem, vt ita ediceret, facile mouere potuit ratio. Atque hanc digito quasi monstrati VSTINIANVS in *l. 3. I. de interd.* scribens, Saluiano interdicto vti dominum fundi de rebus coloni, quas is pro mercedibus fundi pignori futuras pepigisset. Quidni igitur pactum causam interdicti Saluiani proximam existimemus potius, quam illam aut cum WESTENBERGIO inuita Themide in iure pignoris quaeramus, aut cum HVBERO rem siccio quasi pede transfiliamus? Cur pactum, dominum inter et colonum initum, non tueatur is, qui publice promiserat, se serua-

D

turum

turum pacta conuenta omnia, quae neque dolo malo, neque aduersus leges, plebiscita, senatusconsulta, edicta principum, neque quo fraus cui eorum fiat, facta essent. *l. 7. §. 7. D. de pact.* Quodsi interdictum oriri potest ex delicto, uti de interdicto unde vi scribit WESTENBERG. *l. c. §. 17.* cur pactum a colono cum domino fundi initum hac parte inutile atque inefficax esse putemus?

C A P V T V.

De Saluiani interdicti indole atque natura.

Ex verbis IVSTINIANI in *§. 3. I. de interd.* manifestum est, dari interdictum Saluanum (directum scilicet) non nisi domino fundi rustici contra colonum earum rerum nomine, quas is pro mercede pignori futuras pepigisset. Idem obtinere etiam in actione Seruiana docet *§. 7. I. de act.* idque vel ideo, quia, ut monet SCHULTINGIVS *Thes. Contr. p. 392.* pignora tacita post Seruium demum inducta fuerunt^{l)}. Quemadmodum igitur fructus ex fundo locato et conducto nati, itemque in praedium vrbani inuecta et illata, tacito quippe pignori obligata,^{m)}

NON

l) Quod non obseruauit HEINECCIUS in *Elem. I. C. sec. ord. Pand. P. IV. §. 12.* De pignoribus tacitis conf. FRANC. BALDVINVS in *Comm. de pign. et hyp. Cap. VI.* (in *Iurispr. Rom. Att. T. I. p. 264.*)

m) In mentem mihi hic venit, quod apud CORN. VAN ECK in *Thes. Iur. Contr. p. 85.* me legere memini, bona scilicet minoris XXV. annis, qui sine curatoris sui auctoritate domum vel cubiculum conduxit, taciti pignoris nexu haud obligari, propterea quod hoc pignus non ex sola legis auctoritate, sed etiam ex praesumpta locatoris et conductoris voluntate, et huius alienandi ac pignorandi potestate oriatur, *l. 4. D. de pact. l. 4. et 6. D. in quib. caus. pign.* Sed cum haec sententia falsa hac nitatur persuasione, minorem scilicet

non Seruiana, sed quasi Seruiana actione petuntur, (conf. IAN. A. COSTA ad §. 7. I. de act.) sic de his rebus itidem non interdictum Saluianum directum, sed quasi Saluianum, quod aliis utile vocant, competit. Conf. idem COSTA ad §. 3. I. de interd. PETR. DE GREVE Exerc. ad Pandect. p. 570. et. I. H. BERGER in all. Diss. §. II. Sed etsi quis omnia sua bona expresse obligauerit, tamen ne sic quidem Saluiano interdicto semper locus dabitur; atque huc pertinet locus ille insignis PAULI Sent. Rec. V. VI. 16. *Omnibus bonis quae habet, quaeque habiturus est, obligatis, nec concubina, nec filius naturalis, nec alumnus, nec ea, quae in usu quotidiano habet, obligantur; ideoque de his nec interdictum (Saluianum scilicet) redditur.* Ait: *nec concubina?* Imitabantur quippe uti in multis, ita etiam hac parte concubinae olim uxores, quarum duram separationem esse scribit VLPIANVS in l. 12. §. 7. D. de instr. vel instrum. leg. eandemque ob causam ALEXANDER olim SEVERVS teste LAMPRIDIO in eius vit. cap. 42. praesidibus prouinciarum, si uxores non haberent, permisit singulas concubinas, quod sine his esse non possent. Similiter fere METELLVS apud GELLIVM L. I. cap. 6. *Si sine uxore, Quirites, possemus esse, omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradidit, ut nec cum illis satis commode, nec sine illis ullo modo viui possit, salutis perpetuae potius, quam breui voluptati consulendum.* Nec male CATHARINVS Epigr. Lib. VI.

Uxor abi, remane, volo, nolo, dukis, amara es.

Nec tecum possum viuere, nec sine te.

D 2

Atque

licet sine curatore ciuilitate haud obligari, cuius contrarium I. O. GVIL. MARCKART. *Interpr. Recept. Iur. Ciu. Lect. I. cap. 21.* dudum ostendit, CORNELIO VAN ECK hac quidem parte haud subscribimus.

Atque si dura vxorum a viris separatio est, durior fortasse illis concubinarum separatio videbatur, qui cum AELIO VERO vxorem dignitatis, non voluptatis nomen esse existimabant. Vid. SPARTIANVS in *vit. Aelii Veri cap. 5.* Ceterum de concubinis conf. elegantem tractatum FRANCO. RAMOS DEL MANZANO in MEERM. *Thef. Tom. V. p. 553.* Pergit PAVLVS: *nec filius naturalis*, quo de nihil nunc dicemus, postquam de spuris et naturalibus liberis nuper in *Diff. de quer. inoff. test. frat. atque soror. contr. spur. haud comp.* itemque *Probabil. L. II. c. 16.* exposuimus. Sequitur *alumnus*, de quo nonnulla ad *h. l.* adnotauit CUIACIUS in *Schulding. Iurispr. Anteiust. p. 464.* ISIDORVS Orig. *X. I.* scribit: *Licet et qui alit, et qui alitur, alumnus dici potest, id est, et qui nutrit, et qui nutritur, sed melius tamen, qui nutritur.* Proprie igitur *alumnus* est relatum aitoris, educatoris, nutricis, atque hoc sensu illo vitur HORATIIVS *Ep. l. 4. 8.*

Quid voueat dulci nutricula maius alumno?

et VIRGILIIVS *Aen. XI. 33.*

Tum comes auspiciis caro datus ibat alumno.

Locos ex Digestis atque Codice, vbi idem verbum occurrit, indicauit BRISSONIVS de *V. S. p. 69.* addens, quibusdam in locis nonnullos *alumnus* interpretari filium ex concubina susceptum. Hic certe a filio naturali distinguitur, vti ex verbis PAVLI manifestum est. Ceterum alumni differēbant a puellis puerisque alimentariis, quorum cum apud nostros, tum exteros scriptores frequens mentio est. Illi scilicet in domo educatoris aut nutricis aiebantur, his autem cum alendis tum erudiendis annui reditus vel ex aulario fiscoue, vel e priuatorum donis et legatis assignati erant,

erant; idque vel misericordiae causa, vel in honorem Augustorum Augustarumue, ita quidem, ut illorum nomen pueri, harum puellae referrent. Conf. PHIL. RYBENIVS *Elector. L. II. c. 36. SC. GENTILIS de aliment. cap. L. IO. AVG. BACHIVS in Commentar. de Leg. Traian. p. 20.* CHRIST. HENR. TROTZIVS in *Memor. Propag. p. 223.* et CHRIST. ADOLPH. KLOTZIVS in *Opusc. Nummar. p. 195.* Restant verba: *nec ea, quae in usu quotidiano habet.* Lucem his foeneratur VLPIANVS in *l. 6. D. de pign. Obligatione generali rerum, quas quis habuit, habiturusue sit, ea non continebuntur, quae verisimile est quemquam specialiter obligaturum non fuisse,* ⁿ⁾ *utputa supellex; item vestis relinquenda est debitori, et ex mancipiis, quae in eo usu habebit, ut certum sit, eum pignori daturum non fuisse: proinde de ministeriis eius perquam ei necessariis, vel quae ad affectionem eius pertineant. Quod ait de ministeriis perquam necessariis, neminem mirabitur, qui scit, seruo care-*

D 3

re

n) Haec quidem *ceterorum bonorum nomine comprehendit PAPIANVS in l. 2. D. qui pot. in pign. Qui generaliter bona debitoris pignori accepit, eo potior est, cui postea praedictum ex his bonis datur: quamvis ex ceteris pecuniam suam redigere possit. Quod si ea conventio prioris fuit, ut ita demum cetera bona pignori haberentur, si pecunia de his, quae generaliter accepit, servari non potuisset, deficiente secunda conventionione secundus creditor in pignore postea dato non tam potior, quam solus inuenietur. Cetera, inquam, bona hic sunt, quae generali rerum obligatione haud continentur, recte tamen obligantur ei, qui pignus generale iam habet. Conf. IAC. VOORDA *Interpr. et Emend. L. II. cap. 15.* Iuuabit fortasse obiter hic adnotasse, in *l. 11. §. 5. D. de pign. act. fructuorum nomine vilem venire supellectilem. Vid. BALDVIN. l. c. p. 265.* quemadmodum verbum *paupertas* pro *vili hereditate* occurrit in *l. 78 §. 12. D. ad Scmum Trebell.* Solebant scilicet veteres, ut a se inuidiam amoverent, facultates suas verbis extenuare, quod iam adnotavit ALTFERRA *de sic. iur. Traç. VII. c. XI* ubi eadem formula AVGVSTIVM et HIERONYMVVM quoque usos esse ostendit.*

re Romanis olim visum esse miserrimum, quo pertinet illud
CATVLLI XXI.

*Furi, cui neque seruus est, neque arca,
Nec cimex, neque araxeus, neque ignis.*

Quid igitur? licetne seruum pignori datum manumittere, sicque ius domini fundi aut aedium imminuere? Attigit hanc quaestionem PAVLVS in *l. 9. D. in quib. caus. pign.* Est differentia obligatorum propter pensionem, et eorum, quae ex conuentione manifestarii pignoris nomine tenentur: quod manumittere mancipia obligata pignori non possumus, inhabitantes autem manumittimus, scilicet antequam pensionis nomine percludamur: tunc enim pignoris nomine retenta mancipia non liberabimus: et derisus Nerua Iurisconsultus, qui per fenestram monstrauerat seruos detentos ob pensionem liberari posse. Loco manifestarii BRISSONIVS de *V. S. p. 786.* legit manifestari. Sed opinor perperam. Pignus enim manifestarium VLPIANO est expressum, seu speciale, quemadmodum *fur manifestarius* occurrit apud PLAVTVM *Aulul. III. 4. 10. manifestarius homicida* apud LACTANTIVM de *mort. persecut. cap. 30.* Distinguit igitur PAVLVS obligationem propter pensionem a pignore manifestario, i. e. specialiter declarato, propterea quod quidem inhabitantes, quorum pignus generale est, manumittere possunt, qui autem specialiter mancipia pignori obligarunt, non possunt, aque sic idem dicit Ictus, quod Impp. SEVERVS et ANTONINVS in *l. 3. C. de seru. pign. dat. manum.* *Ab eo, qui bona sua pignori obligauit, quae habet, quaecunque habiturus esset, posse seruis libertatem dari, certum est. Non idem iuris est in his seruis, qui pignoris iure specialiter traditi vel obligati sunt* °). A regula tamen

propo-

o) Pertinet eo quoque, quod scribit VLPIANVS in *l. 6. D. in quib. caus. pign.* *Licet in praediis urbanis tacite solet conuentum accipi,*

proposita, quod ad inhabitantes attinet, excipit PAVLVS eam speciem, si quis pensionis nomine iam praeclusus sit, tunc enim, inquit, pignoris nomine retenta mancipia non liberabimus. Ad quod intelligendum meminisse debemus, moris apud Romanos fuisse, ut inquilino pensionem haud solvente aperirentur aedes, atque iussu magistratus a personis publicis seu tabulariis res omnes, cumque iis mancipia describerentur, postea autem fores aedium claustro aut alia ratione praecluderentur, sicque inuecta et illata, utpote publica iam auctoritate occupata, pignore speciali tenerentur, neque ante solutionem pensionis rursus liberarentur. Rem narrat PAVLVS in l. 56. D. loc. cond. Cum domini horreorum insularumque desiderant, diu non apparentibus, nec eius temporis pensiones exsoluentibus conductoribus, aperire, et ea, quae ibi sunt, describere a publicis personis, quorum interest, audiendi sunt: eodemque pertinet l. 20. D. de iniur. Si iniuriae faciendae gratia Seia domum absentis debitoris signasset sine auctoritate eius, qui concedendi ius potestatemue habuit, iniuriarum actionem intendi posse, respondit, nec non Tit. C. ut nem. lic. sine iud. auct. sign. reb. imp. alien. Nouam quidem
viam

si, ut perinde teneantur inuecta et illata, ac si specialiter conuenisset, certe libertati huiusmodi pignus non officit: idque et Pomponius probat; ait enim, manumissioni non officere ob habitationem obligatum. Etiam fisco bonis generaliter obligatis serui debitoris libertas haud impeditur, nisi in fraudem fisci fuerit manumissus. Sic teste MARCIANO in l. 11. §. 1. D. qui et a quib. man. Diui Fratres rescripserunt: Non utique, si debitor fisci manumiserit, libertates impediuntur, sed ita, si, cum non erat soluendo, in fraudem manumisset, nec non SEVERVS et ANTONINVS in l. 2. C. de seru. pign. dat. man. Libertas a debitore fisci seruo data, qui pignori non est ex conuentione speciali, sed tantum priuilegio fisci obligatus, non aliter infirmatur, quam si hoc fraudis consilio effectum detegatur. Conf. IO. ORTW. WESTENBERG. in D. Marco Diff. XV.

viam praeiuerat NERVA pater, ^{P)} et per fenestram seruos ob pensionem detentos liberari posse monstrauerat, sed derisum eum hanc ob causam fuisse, PAVLVS locuples nobis testis est. Quare autem derisus? Rationem reddidit CVIACIUS *Obs. L. XVII. c. 39.* Derisus, inquit, est non insultando, (nec enim solent prudentissimi iuris auctores alii aliis insultare,) sed argumentando, dum opposita ratione certa cautioni eius ceteri ad sensum non sunt, quia scilicet, si ea ratione, quam Nerua monstrauit, serui manumitti possunt, quasi non plane detineantur, quibus patent fenestrae, non tantum praesigendum esset ostium aedium, sed praesigendae etiam essent vel obstruendae fenestrae, et prospectus omnes, quod utique dixerit nemo: et seruus quoque specialiter pignori datus locatori et a locatore retentus in suis aedibus, a domino transeunte beneficio fenestrae manumitti posset, quod etiam dixerit nemo. Conf. EDM. MERILLIUS *Obs. L. III. c. 25.* TVSSANVS DE LA RUE *Amen. Iur. Obs. Cap. V. (in Ott. Thes. T. V. p. 1495.)* et GREG. MAIANSIUS *Disp. Iur. Tom. I. Disp. 10.* Ceterum frustra est NIC. CATHARINVS cum *Obs. L. IV. c. 50. (in Meerm. Thes. Tom. VI. p. 799.)* in d. l. 9. loco percludamur, i. e. praeccludamur, legere iubet percludantur, cum nulla hanc emendationem vrgeat necessitas, sed et sine ea PAULI verba sensum satis commodum fundant.

CAPVT VI.

De interdicto Quasi Saluiano seu utili.

Et si Saluianum interdictum initio datum tantum fuit domino fundi contra colonum ad consequendam possessionem

^{P)} Hunc enim, non filium, intelligendum esse, quando non adiecto filii nomine Nerua laudatur, post alios recte monuit BACHIVS in *Hist. Iur. p. 405.*

sionem rerum coloni pro mercede expresse obligatarum, postea tamen idem per interpretationem ad omnes creditores, quibus pignus constitutum, ita prolatum est, ut his quoque contra debitores ad consequendam rerum oppignoratarum possessionem eo experiri liceat. Atque hoc interpretibus, e. g. HEINECCIO in *Elem. Jur. Ciu. sec. Ord. Pand. h. t.* dicere placuit interdictum Quasi Saluianum seu utile, quamquam GORDIANVS in *l. 1. C. de precar.* utrumque vno Saluiani interdicti nomine comprehenderit, *id enim*, inquit, *tantummodo aduersus conductorem debitoremue competit.* De interdicto Saluiano utili sermo etiam est IULIANO in *l. 1. pr. D. h. t. Si colonus ancillam in fundo pignoris nomine duxerit, et eam vendiderit, quod apud emtorem ex ea natum est, eius apprehendendi gratia utile interdictum reddi oportet.* Cur quaeso utile tantum hoc casu redditur, et non directum potius? Frustra sane sunt, qui hic interdictum utile aduersus emtorem intelligunt, inter quos nomen proficitur suum IO. CHRISTOPHOR. PESLER in *Diss. de Saluian. interd. utili adu. quemcunque rer. oppignoratar. possessor. competente*, quae *Francofurt. ad Viadr. 1750.* prodiit, §. 3. Non enim dicit IULIANVS, utile interdictum reddi aduersus emtorem, sed ait tantum: *utile interdictum reddi oportet.* Sed quaeris, contra quem? Ego haud dubito respondere, contra colonum, idque propterea quod, uti supra ostendimus, interdictum Saluianum directum tantummodo rerum expresse oppignoratarum nomine redditur. Iam cum colonus ancillam quidem pignoris nomine in fundum duxisset, ceterum de partu futuro, qui forte apud emtorem ancillae ederetur, nihil addidisset, non poterat sane deficente oppignoracione expressa interdicto directo locus dari, eamque ob causam IULIANVS utile tantum reddi oportere auctor est. Quod ipsum, nisi IULIANVS dixisset,

E

equi-

equidem vix crederem, postquam legi, quod scripsit PAV-
LVS in *l. 29. §. 1. D. de pign.* Si mancipia in causam pigno-
ris ceciderunt, ea quoque, quae ex his nata sunt, eodem iure ha-
benda sunt. Quod tamen diximus etiam adgnata teneri, siue spe-
cialiter de his conuenerit, siue non, ita procedit, si dominium eo-
rum ad eum peruenit, qui obligauit, vel heredem eius. Cete-
rum si apud alium dominum pepererint, non erunt obligata. Oppo-
nit quidem nobis PESLERSVS eiusdem verba PAVLI in
l. 18. §. 2. D. de pign. act. Si fundus pignorat' uenierit, ma-
nere causam pignoris: quia cum sua causa fundus transeat, sicut
in partu ancillae, qui post venditionem natus sit, itemque re-
scriptum Imp. ALEXANDRI in *l. 1. C. de part. pign.*
Partus pignorat' ancillae in pari causa esse, qua mater est,
olim placuit. Sed quemadmodum ex hoc rescripto, in cau-
sa singulari dato, generalis regula confici nequit, ita PAV-
LVS, quod in *all. l. 18. §. 2.* breuiter dixerat, ipse in *l. 29.*
§. 1. D. de pign. iustos intra fines restringit, suamque men-
tem vberius explicat. Ego vero tantum mihi haud sumo,
vt IULIANO, in specie *pr. l. 1. D. de Salu. interd.* proposita
vtili interdicto contra colonum locum concedenti, fidem de-
negem meam, cum hac quidem parte Imp. GORDIANI
in *l. 1. C. de prec.* ipsi haud obstet auctoritas. Sed extrican-
da iam est altera eaque difficillima quaestio, an scilicet inter-
dictum Saluianum vtile contra tertium etiam possessorem
competat? in qua tanta doctissimorum virorum dissensio
est, vt nulla fere in re magis varias in partes abiisse videan-
tur. Affirmare quidem illud haud dubitarunt CUIACIUS
Obs. L. V. cap. 24. PETER DE GREVE *l. c. p. 570.*
CORN. VAN ECK in *Princ. iur. ciu. sec. ord. Dig. h. t.*
GEO. CHRIST. GEBAVERVS in *ord. Inst. p. 153.* et qui
singulari Dissertatione hanc sententiam propugnare sategit,
IO. CHRISTOPHOR. PESLERSVS, ne aliorum idem sen-
tien-

tientium mentionem iam faciam. Negant contra IO. VAN DE WATER *Obs. Jur. Rom. L. I. cap. 14.* IVST. HENN. BOEHMERVS in *Praef. de interpr. grammat. satis et var. usu in I. R.* BARN. BRISSONII *Operi de V. S. praemiss. pag. XXXIII.* et IO. GOTTL. HEINECCIUS in *Elem. Jur. Ciu. sec. Ord. Pand. h. t. §. 353.* Quo in sententiarum diuortio equidem initio vetere illo non liquet potius vti, quam inter viros tam doctos arbitrium suscipere, aut tamquam iudex federe decreueram. Re autem propius considerata fultus auctoritate Imp. GORDIANI in negantium castra transire, iisque contrariam opinionem prorsus repudiare haud dubito. Quid enim quaeso clarius verbis GORDIANI in *d. l. 1.*

Si te non remittente pignus debitor tuus ea, quae tibi obnoxia sunt, venundedit, integrum tibi ius est ea persequi, non interdicto Saluiano (id enim tantummodo aduersus conductorem debitoremue competit,) sed Seruiana actione, vel quae ad exemplum eius instituitur, utilis aduersus emptorem exercenda est.

Rationem huius iuris IO. VAN DE WATER *l. c.* hanc reddit: quia *Interdictum Saluianum originem trahens ex dolosa rei obligatae venditione, conductoris personae inhaeret, et aduersus eum solummodo, non contra extraneum doli ignarum, ex vulgata iuris ratione reddi potest; quam quidem cum ratione interdicti a nobis supra proposita ita facile conciliabimus, ut dicamus, colonum pactum cum domino initum spernentem, contraque illud rem obligatam vendentem, vtiue in dolo versari, hunc ipsum autem ad extraneum nihil plane pertinere, neque adeo contra hunc interdicto locum esse. Vrgent autem aduersarii maxime verba IULIANI in l. 1. §. 1. D. h. t. Si colonus res in fundum duorum pignoris nomine*

intulerit, ita ut utrique in solidum obligatae essent, singuli aduersus extraneum Saluiano interdicto recte experientur. Quis hic extraneus? Expeditum est, ait PESLERVS l. c. §. 4. locatores ambos, qui praedium quoddam rusticum commune habebant, extraneo opponi. Extraneus autem hic loci sine dubio appellatur omnis is, qui praeter duos illos fundi communis locatores res, a colono pignoris nomine in fundum illatas, ac utrique in solidum obligatas, poterat possidere, in quo illi subscribere ego quidem haud dubito. Cum autem sic IVLIANVS affirmet, quod aperte negat GORDIANVS, qua tandem ratione diuersa haec in concordiam adducemus, pacemque Imperatorem inter et ICTum restituemus? Haud placet, quod respondet IAN. A COSTA ad I. edit. van de Water p. 607. Dicendum videtur, diuersas esse species illarum legum: Iulianus enim de colono loquitur, aduersus quem datur directum interdictum, et aduersus illum, qui ab eo emit, utile: at Gordianus non de colono agit, sed de alio quocunque debitore, qui utili interdicto tenetur, quamdiu possidet: sed si alienauerit, cum ad illius similitudinem aliud non sit iure introductum, sequitur, decurrendum ad actionem Seruianam, quae cum in rem sit, sequitur possessorem, propterea quod GORDIANVS disertis verbis et sine exceptione ait, Saluianum interdictum tantummodo aduersus conductorem debitoremue competere, falsumque adeo sit, quod IAN. A COSTA opinatur, GORDIANVM non de colono, sed de alio quocunque debitore loqui. Apposite WATERVS l. c. p. 78. Gordiani rescripto conceditur utilis actio Seruiana, sed nulla utilis Saluiani Interdicti mentio fit, quod tamen (si unquam in illa quaestione a ICTis utile fuit datum,) reddidisset Imperator. Haud magis placet sententia HEINECCII c. l. §. 353. extraneos scilicet hic non opponi debitori, qui intulit et oppignorauit, ut intelligi possint tertii possessores, sed creditoribus vel locatoribus inter se

se agentibus, adeoque aequè commode ipsos debitores intel-
ligi. Quod etsi etiam arridet IVST. HENN. BOEHMERO
l. c. idemque teste WATERO in *Obs. p. 80.* GVIL. BESTIO
olim in mentem venit, rectè tamen iam monuit idem WA-
TERVS, vim ita inferri *τῶν extraneus*, neque vero simile
esse, IVLIANVM, agentem in princ. h. §. de colono, eum
deinde extraneum vocaturum fuisse. Idem vidit PESLE-
RVS *l. c. §. 4.* rectè addens: *omnium maxime opinioni Hei-
neccii obstat, quod Iulianus, paucis verbis interpositis, cum re
pro partibus obligata vilem actionem Seruianam et aduersus ex-
traneos et inter ipsos locatores dari docet, vocem extranei tam la-
te, ac ambitus eius patitur, accipit. Nam actionem Seruianam
in debitorem tantum, non etiam tertium quemcumque dari, nemo
facile iuris vel mediocriter peritus serio affirmabit. Quae cum
ita sint, refellendae illi, quam memorauimus, Heineccii ex-
plicationi, dudum a PESLERO labefactatae atque explosae,
ne actum agam, haud amplius immorabor.*

Videamus iam, quid hic IO. VAN DE WATER in-
genium parturiat? WATERI inquam, qui si tam felix fuisset
in interpretando, ac audax fuit in corrigendo, ipsum pro-
fecto CVIACIVM non aequasset modo, sed longo etiam
interuallo post se reliquisset. Ille igitur, cum putaret hoc
esse

— — immedicabile vulnus

Ense recidendum, ne pars sincera trahatur,

non soluens nodum, sed secans, interdicitique Saluiani lo-
co iudicium Seruianum substituens legit: *Si colonus res in fun-
dum duorum pignoris nomine intulerit, ita ut utrique in solidum
obligatae essent, singuli aduersus extraneum Seruiano iudicio rectè
experientur: inter ipsos vero si reddatur hoc interdictum, possidentis*

conditio melior erit. Sane, vix mihi, WATERE, tempere,
quin tecum ipse interdicto unde vi experiar. Quam vellem
autem, falce sic critica vtens cogitasses:

Corrigere at res est tanto magis ardua, quanto

Maior Aristarcho magnus Homerus erat.

Nemini autem tua arridebit correctio, qui animo secum
perpendat, eam non solum a praecedentibus, sed a subse-
quentibus etiam prorsus esse alienam. Cum enim initio d.
l. i. de Saluiano interdicto sermo fuerit IULIANO, idem-
que verbis a te corruptis mox addat: *inter ipsos vero si red-
datur hoc interdictum, possidentis conditio melior erit*, cui vero
videbitur simile, Saluiani interdicti loco actionem Seruia-
nam substituendam esse? Recte BOEHMERVS l. c. Parti-
cula, inquit, *relatiua hoc indicat, in praecedentibus quoque de in-
terdicto Saluiano, non de iudicio Seruiano, de quo nec rubrum
tituli agit, Idem locutum fuisse.* Neque te iuuant Graeci,
IULIANI verba ita simpliciter vertentes: ἐνάτερος κατὰ
ἐξωτικῆ ἀπράσαντος τὸ ἐσαχθὲν ὀρθῶς κινῆ, uterque ad-
uersus extraneum, rapientem rem illatam, recte agit: quod vt-
que all. l. i. conuenienter non de iudicio Seruiano, sed de
Saluiano interdicto intelligendum est. Denique nec VI-
PIANVS in l. 10. D. de pign. cuius auctoritate niteris, me
vel tantillum moratur. *Si debitor, inquit Ictus, res suas duo-
bus simul pignori obligauerit, ita ut utrique in solidum obligatae
essent, singuli in solidum aduersus extraneos Seruiana vtentur, in-
ter ipsos autem si quaestio moueatur, possidentis meliorem esse con-
ditionem; dabitur enim possidenti haec exceptio: Si non conuenit,
vt eadem res mihi quoque pignori esset. Si autem id actum fue-
rit, vt pro partibus res obligarentur, vtilem actionem competere,
et inter ipsos, et aduersus extraneos, per quam dimidiam partis
possessionem apprehendant singuli. Iam gratis sumis, quod tibi
nemo*

nemo concedet, VLP IANVM κατὰ πρόδα IULIANVM descripsisse, indeque male colligis, cum apud Vlpianum Seruianae actionis mentio fiat, eandem IULIANO etiam in *d. l. 1. restituendam esse*. Vnde quaeso tanta tibi diuinandi vis, sapientia tanta? Ais porro, inscriptionem Vlpianae legis *10. D. de pign.* eandem esse ac *l. 2. D. de Salu. interd.* si illic monente CUIACIO non corrupte legatur *lib. 70.* sed *73.* Quis autem correctionem superstruet argumento tam lubrico, et coniecturae, quae mihi quidem videtur esse

Par leuibus ventis, volucrique simillima sonno.

Quis enim sponsor nobis erit, codices manusc. qui CUIACIO ad manus fuerunt, et pro *libro 70.* Vlpiani ad *Edictum*, cui *l. 2. D. de Salu. interd.* in Codice Florentino tribuitur, *librum 73.* quem *l. 10. D. de pign.* prae se fert, referunt, codici Florentino praefereudos esse? Ceterum frustra notarum compendia, quorum culpa factum sit, vt pro *Seruiano iudicio interdictum Saluianum* irrepperit, loqueris. Quam fallax enim et lubricum id genus *ὑποσεως* sit, iam ab aliis, interque hos a BYNKERSHOEKIO *Obs. VII. cap. 21.* ostensum est. Quae cum ita sint, liceat quaeso hic etiam mea facere verba *Bynkershoekii l. c. Non placent mihi illa signandi et notandi arcana, quae nec Tribonianus nec quisquam hominum intellexerit. Quare et hic valeat cum signatoribus auspex.*⁹⁾ Superest PESLERI super hac re in *all. Diff. defensa sententia*. Putat is, IUSTINIANI aeuo IULIANI partes, posthabita GORDIANI constitutione, praeualuisse, eoque minus a recta via aberrare recentiores, qui IULIANVM secuti inter.

9) De notis praeter alios vid. BERN. WALTHER *Miscell. L. II. c. 12.* et LEOP. ANDR. GVADAGNI de *Florent. Cod. omn. quae existant, Pandectar. exempl. parente, Cap. III.*

interdictum Saluianum aduersus omnem rerum oppignora-
 tarum possessorem competere adseuerant, quod quidem
 adeo dictum nollem, vt si inter hanc PESLERI opinionem,
 illamque WATERI correctionem necessaria esset optio,
 hanc ipsam illi multum equidem praeferrem. Frustra pri-
 mo nititur PESLERVS verbis *f. 3. l. de interd.* e quibus id,
 quod ipse vult, nullis fiducialis cogi atque elici potest. Haud
 dicit IUSTINIANVS, Saluianum interdictum in rem ma-
 gis, quam in personam conceptum esse, et contra tertium
 etiam possessorem competere, sed ait tantum: *eoque utitur*
dominus fundi de rebus coloni, quas is pro mercedibus fundi pi-
gnori futuras pepigisset, quod PESLERI opinioni nullum
 plane praesidium praestat. Magis illi, fateor, suffragari vi-
 detur THEOPHILVS: *Ἐάν γάρ, inquit, ἀγνωμονήσῃ, κα-*
τὰ παντός κατέχοντος τὰ τοῦ κολωνῆ πράγματα κινήσῃ-
ται τὸ Σαλβιανῆ ὑπερδικίον. Nam si soluere cessauerit, ad-
 uersus quemlibet bona coloni possidentem Saluiano interdicto age-
 tur. Sed quis interpreti plus credet, quam ipsi Iustiano?
 cui riuius magis aridebit, quam fons, vnde ille ducitur?
 Neque silentio praetereundum est, quod multis argumentis
 in Praef. ad Theophil. *f. 46.* docuit GVIL. OTT. REI-
TZIVS, scilicet paraphrasin illam a THEOPHILO auditori-
 bus suis in calamum dictatam, neque ab ipso aut sub incu-
 dem reuocatam, aut editam fuisse, quod ipsum etiam p.
 1059. et 1067. repetiit. Quis iam paraphrasi illa contra ipsa
 legum iuris nostri corpori insertarum scita abutetur, maio-
 remque illi, quam his, auctoritatem tribuet? Diu meliora,
 quam vt tam peruersam persuaderi nobis sententiam patia-
 mur. Incassum denique PESLERVS *libros Basilic.* in au-
 xilium vocat. Perfunctorie admodum illi GORDIANI
 rescriptum sic vertunt: *Ὅμὲν μισθώσας ἔχει ἀγωγὴν τῆ πα-*
ραγγέματος Σαλβιανῆ κατὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῆ γκα-
μάτων

μάτων τῆ μισθωτῆ. *Locator actionem interdicti Salviani habet
 adversus res conductoris sibi pignori obligatas, quibus ex verbis
 frustra opem PESLERVS atque auxilium petit. Cum au-
 tem iidem in versione l. 1. D. de Salu. interd. extranei etiam
 mentionem faciunt his verbis: ἐνότερος κατὰ ἐξωτικῆ ἀρ-
 πάσαντος τὸ εἰσαχθῆν, ὀρθῶς κωεῖ, uterque adversus extra-
 neum, rapientem rem illatam, recte agit, quis quaeso non vi-
 det, illos IULIANVM secutos esse, eiusque sententiam
 κατὰ πρόδα, ut aiunt, expressisse? Profligatis sic PESLERI
 copiis restat, ut nostram etiam expromamus sententiam, veri-
 riti, ne quis alias nobis vetus illud occlamet: μωμείσθαι
 μὲν ῥάδιον, μωμείσθαι δὲ χαλεπόν. Dicam igitur sine am-
 bagibus, vnice mihi in GORDIANI rescripto acquiescend-
 um videri. Haud profecto frustra per l. 4. D. de Const.
 Princ. monemur: Constitutiones, tempore posteriores, potiores
 sunt his, quae ipsas praecesserunt, neque sine summa ratione B.
 H. REINOLD. Opusc. p. 557. An quisquam, inquit, adeo
 ineptus est, ut sibi persuadeat, leges et constitutiones prio-
 res, quamvis per posteriores abrogatae sint, ob hanc tamen so-
 lam causam, quod Iustinianus omnes suas fecerit, quodque illae
 etiam nunc vel in Digestis, vel in Codice extant, eandem cum
 posterioribus vim habere? Sane, quod correctum est caput,
 quamvis in libris Iustiniani superet, et intelligendis Iuris incre-
 mentis valde conducatur, legis nomen non amplius tuetur, nec ille
 Princeps eo animo, ut obligaret, id suis legibus adnumeravit.
 Saepius ipse ius antiquum, recentius, nouissimum proponit, tan-
 tum ne quid antiquitatis ignoretur, nouissimo autem nos ob-
 stringi ostendatur. *) Fuerit igitur IULIANVS in ea
 opi-*

r) Nae igitur magnopere falluntur, qui cum WALTHERO *Miscellan.*

opinionem, ut statueret, Saluianum interdictum contra extraneum etiam, seu tertium possessorem competere. Indene sequitur, ut, quod IULIANO placuit, idem aliis etiam placuerit omnibus? Longo tempore ante GORDIANVM vixisse IULIANVM, nemo his litteris vel leuiter initiatus ignorat. Quis autem sic mirabitur, GORDIANVM, spreto IULIANI sententia, ARISTONI rescripsisse, Saluianum interdictum tantummodo aduersus conductorem debitoremue competere, ideoque aduersus emtorem non interdicto, sed Seruiana, vel quae ad exemplum eius instituitur, actione experiendum esse. Datum fuit hoc rescriptum PIO et PONTIANO Coss. adeoque non anno 259. ad quem vulgo refertur, sed anno 238. (vid. P. RELANDI *Fast. p. 181.*) a GORDIANO III. principe optimo, de quo sic scribit CAPITOLINVS in *vit. eius, cap. 23.* *Quare adolescens Gordianus, priusquam ad bellum proficisceretur, duxit uxorem filiam Mithrei, doctissimi viri, quem causa eloquentiae dignum parentela sua putauit, et praefectum statim fecit, post quod non puerile iam et contemptibile videbatur imperium, siquidem et optimi soceri consilii adiuuaretur, et ipse pro pietate aliquantulum saperet, nec per spadones ac ministros aulicos matris, vel ignorantia, vel coniuuentia venderetur. Quoties de iure responderit, doctent rescripta, quorum index exhibetur in WIELINGII *Jurispr. Resitut. p. 74. Ind. Leg. Cod. 5*) Quantum ICris detu-*

L. II cap. 17. p. 68. et HVB. GIPHANIO in Praef. ad Explanat. difficil. et celebr. Leg. Cod. p. 6. inter ius Digestorum, Institutionum, et Codicis concordiam esse, nec alterum ab altero corrigi statuunt.

5) Quo loco hoc rescriptum cum multis aliis dicitur esse ex constitutionibus M. ANTONINI GORDIANI IUNIORIS, cum potius dicendum esset

detulerit, vel ex l. 5. C. ad exhib. videre est, vbi
 MODESTINVM inuidando maectat elogio, Ad exhiben-
 dum, inquiring, aetione non tantum eum, qui possidet, sed et-
 iam eum teneri, qui dolo fecit, quo minus exhiberet, merito
 tibi a non contemndas auctoritatis Iurisconsulto Modestino
 respossum est. Quodsi quis autem rescripta singula diligenter
 inspicere voluerit, ille nullo intelliget negotio, quantam
 spirent iurisscientiam atque aequitatem, cui quidem
 GORDIANVS adeo deditus fuit, vt ipsam etiam publi-
 co nummo, cuius effigiem in fronte huius libelli de-
 dimus, celebrare haud dubitauerit. ^{t)} Quae cum ita
 sint, quis credat, GORDIANVM aut iniqui aliquid
 rescriptisse, aut ius commune nesciuisse, et ARISTONEM
 de iure, quod tunc erat, interrogantem fefellisse? Absit,
 vt eiusmodi quid in mentem nobis veniat, aut impera-
 toris posterioris auctoritatem prae ICTi anterioris opinio-
 ne singulari spernamus fastidiamusque. Non vnum
 ergo nos eo, quod IULIANVS scribit: Si colonus res
 in fundum duorum pignoris nomine intulerit, ita vt utrique
 in solidum obligatae essent, singuli aduersus extraneum Sal-
 uiano interdicto recte experientur. Quod autem ait: inter
 ipsos vero si reddatur hoc interdictum, possidentis conditio

F 2

melior

effet GORDIANI III. vid. CAPITOLINI Gordianos tres, seniore m scilicet, iuniorem, et tertium, (inter Script. Hist. Aug. T. II. p. 74. Ed. Haek.) et HEIN. Hist. Iur. L. I cap. 4. §. 326. itemque GER. VAN WESEL. Diss. de Sanct. iudicior. ab Imp. Rom. part. resitut. part. labefact. §. 49. (in Thef. Not. Diss. Belg. Vol. II. p. 326.) Ceterum de quaestione, tresne fuerint Gordiani, an quatuor? conf. RACHIE Hist. Iur. p. 432.

t) De aequitate, nummis celebrata, conf. etiam KLOTZIVS in Opusce Nummar. p. 257.

melior erit, in eo ipsi suffragatur **VLPIANVS** in *l. 2. D. eod. In Saluiano interdicto, si in fundum communem duorum pignora sint ab aliquo inuenta, possessor vincet, et erit eis descendendum ad Seruianum iudicium.* Pergit **IULIANVS**: *At si id actum fuerit, ut pro partibus res obligaretur, utilis actio et aduersus extraneos, et inter ipsos dari debet, per quam dimidias partes possessionis singuli apprehendent. Idem seruari conuenit, et si colonus rem, quam cum alio communem habebat, pignoris nomine induxerit, scilicet ut pro parte dimidia pignoris persecutio detur.* Cur autem tunc Seruiano quidem iudicio locus est, Saluiano interdicto non aequae? Rationem reddit **MERILLIUS** *Obs. L. II. c. 29.* hanc, quod, qui agit interdicto, agat de tota possessione, et de commodo possidendi, quod per partes scindi nequit; actio hypothecaria seu quasi Seruiana autem, licet possessionem auocet, *l. 66. D. de euict.* rem ipsam tamen, seu ius hypothecae, quod per partes scindi potest, persequatur.

CAPVT VII.

De usu interdicti Saluiani forensi.

Vtilissimum in foro etiam esse Saluianum interdictum, haud profecto negabunt ii, qui sciunt, in actione Seruiana probandum esse, rem et tempore factae oppignorationis in dominio debitoris, et legitime oppignoratam fuisse, in interdicto Saluiano contra sufficere, illationem et oppignorationem probari, ceu ex *l. 1. D. h. t.* recte colligit **HEINECCIUS** *l. c. §. 353.* Intercedit hic quidem **IO. SCHILTERVS** *Exerc. ad. Pand. 47. §. 76. sequ. existimans,*

stimans, postquam iure Romano nouissimo vetus interdicens ratio sublata sit, in eiusque locum actiones successerint, hypothecariam actionem ex iudicio Seruiano et interdicto Saluiano conflatam, nullumque inter haec remedia in foris nostris discrimen superesse. Enimuero dudum SCHILTERO sese opposuit LEYSERVS *Med. ad Pand. Sp. 511. Med. 1. et 2.* recte monens, etsi pristina interdicens forma hodie cesset, remanere tamen etiamnum hoc, quod in actionibus ex interdictis oriundis breuius atque celerius procedatur, probationesque et exceptiones, quae altioris indaginis sunt, in petitorum iudicium differantur, quamquam idem *Med. 3. et 4.* contendat, eas exceptiones, quae ex ipsa negotii natura ipsoque instrumento obligationis fluunt, e. g. excussionis, haud impleti modi, etsi altioris sint indaginis, tamen in interdicto Saluiano quoque locum inuenire. Nec silentio praeterenda est cautio, a LEYSERO *l. c. in Coroll. p. 767.* suppeditata, ut scilicet creditor pignus persecuturus interdictum Saluianum cum actione hypothecaria alternatiue in libello coniungat, quo facto iudex illud remedium, quod actori magis proficuum est, eligere debeat. *L. 66. D. de Iudiciis.* Ceterum conf. VINNIUS *Sel. Iur. Quaest. L. II. c. 39.* Nescio iam, an addam, MENCKENIUM quoque in *Syst. iur. ciu. sec. Pand. h. t.* itemque BERGERVM in *Oecon. Iur. II. V. 12.* testari, ab usu haud recessisse Saluianum interdictum, neque adeo moror illos, qui forte nos hac scriptione laborem inutilem suscepisse criminabuntur, quosque ego omnes, tamquam iudices iniquos ac imperitos,

Discipularum inter iubeo plorare cathedras.

COROLLARIA.

I. Sapienter olim Aegyptii quotannis, vnde quisque viveret, explorabant, in eosque, qui hoc indicare non poterant, animaduertebant.

II. Haud mala est Flandrorum consuetudo, qua de contractibus in taberna vinearia contractis ante meridiem insequentis diei recedere lieet. Vid. NIC. BVRGVNDVS in *Praefat. Consuetud. Flandriae*.

III. Aequitas interdum ipsa lege durior est. vid. TREVERVS ad PVFENDORF. *Cap. 17. §. 12.* et V. C. 10. CONR. STIGLIZ in *font. iur. ciu. pag. 7.*

IV. Haud displicet sententia ANDR. GVIL. PAGENSTACHERI *Aduersar. L. I. c. 1.* actionis funerariae fundamentum non negotiorum gestionem, sed fictum defuncti mandatum esse.

V. De apibus nuper exposituro commode in manus veniebat IOD. WILL. RESELLIANI *Dialysis IV. Libror. in Georgic. Virgilii*. Sed cum Ill. SEGERI eadem de materia disertationem viderem, statim mihi illud MARTIALIS succurrebat:

Scribebamns epos: coepisti scribere: cessi.

VI. Ait quidem VLPIANVS in *l. 6. D. de his, qui sui vel al. iur.* *Si fingamus, abfuisse maritum, verbi gratia per decennium, reuersum anniculum inuenisse in domo sua, placet nobis Iuliani sententia, hunc non esse mariti filium.* Nihilofecius

fecius tamen in Anglia pater habetur etiam is, qui per decennium absuit, si modo quatuor maria, quibus Britannia cinguntur, haud transierit. vid. CHAMBERLAN. in *noviss. stat. Angl.* 1. 18. Nae si vlla in re, hic certe fictione opus est.

VII. Saepe quaesivi, qui fiat, ut mater vulgo plus liberos amet, quam pater. Ingeniosa tamen magis, quam vera videtur ratio, quam suppeditat MENANDER apud STOB. *Serm.* 74.

Ἔστι δὲ μήτηρ Φιλότεκνος μᾶλλον πατὴρ,
Ἥ μὲν γὰρ αὐτῆς οἶδεν υἱὸν, ὃδ' οἶεται.

*Mater magis amat liberos, quam pater;
Suum enim ipsa filium certo cognoscit, ille putat.*

VIII. Haud male olim HONORIVS vetuit cingulum militare in aula sumere eos, qui Christiani haud essent. conf. ALB. RVBENIVS de *vit. Mallii Theodori*, p. 76.

IX. Quod vulgo calculum seu suffragium MINERVAE (graece legem ἰσοψηφίας) dicimus, nomen habet ab opinione veterum, qui inter pares iudicum sententias suffragium MINERVAE pro reo accedere existimabant, quae de re praeter BOECLERI et WESTENBERGII Dissertationes vid. ALTESERRA de *fiat. iur. Tract.* III. c. 17.

X. Maxi-

X. Maxima cuilibet iudici danda est opera, ne eiusdem delicti reprehensor et auctor fiat, et ne quis ipsi iure illud
IUVENALIS II. 26. occinat:

Quis coelum terris non misceat, et mare coelo,

Si fur displiceat Verri, homicida Miloni,

Clodius accuset moechos, Catilina Cethegum?

aut illud OVIDII Fast. VI. 647.

Sic agitur censura, et sic exempla parantur,

Cum vindex, alios quod monet, ipse facit.

ULB Halle

004 758 501

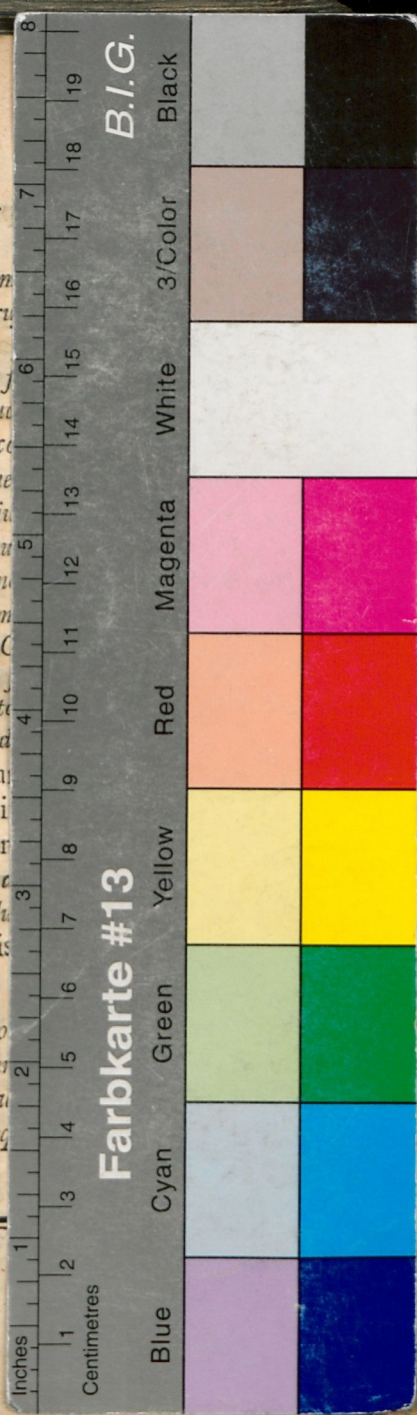
3

56

B.I.G.

Farbkarte #13

1773, 42. 4.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
SALVIANO INTERDICTO
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRAESIDE
IOSIA LVDOVICO ERNESTO PÜTTMANN
I. V. D. TIT. DE V. S. ET R. I. ANTECESSOR. ORD
NEC NON COLLEG. ICTOR. ASSESSORE
VT ADITVM
AD

SVMOS VTRIVSQUE IVRIS HONORES
SIBI APERIRET
DISCEPTATIONI ERVDITORVM PVBLICAE
A. D. IV. NOVEMBR. MDCCLXXIII
H. L. Q. C
PROPOSITA

A
PHILIPPO HENRICO LASTRO
HAMBVRGENSI

LIPSAE, EX OFFICINA LANGENHEMIA.

